

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer 'En Ya'aqov

agadot Bavli vi-Yerushalmi 'im perushe ve-ha-ḥidushim she-ba'u bo
ke-khol asher nidpesu kamah pa'amim : u-ve-tosefet ma'alot rabim

Ibn-Ḥaviv, Ya'aqov Ben-Shelomoh

המלש ןב בקעי, ביבח-ןבא

[Kaliningrad?], [1860?]

דימת תכסמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9337

קדשי מזבח פרק רביעי מעילה ריא

פעמים אני אפילו לא פעם אחת יבא הנס מכל
מקום קדים הוא על בכרתיה דקיסר כי מטא
התם (אמרו) [אמר] בן (תלמיון) [תמליון] צא
[בן תמליון צא] כיון דקרו ליה נפיק אזל אמר להן
שאילו כל מה דאית לכו למשאל ועיילינהו לגינוזא
לשקור כל דבעו עול אשכחו לההיא איגרתא
שקלוה קרעוה והיינו דא"ר אלעזר בר' יוסי אני
ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים:

מסכת תמיד

פרק ראשון

[פיסקא] פרחי כהונה איש כסותו בארץ אמאי כו
אמר זה: יבא הנס מ"מ ונא עמנו: עאל בכרתיה דקיסר ע"ב
ככנס בן תלמיון לתוך גיפה של בת הקיסר ויש באגדה אחרת א"ל בן
תלמיון אחא קדימכא ואעיל בכרתיה דקיסר ותשתגע ולא לשתכחו
חסא דמסי לה עד דתיתון אתון ותימרון לי פוק וכפיקיכא ובההוא
עבדי לכו מאי דבעיתו וזה יהיה לכם חות דכי כפיקיכא מינה
מתברכא כל כלי זכוכית של בית הקיסר: [ברש"י שנגמ' איתא
ו"ל עאל בכרתיה דקיסר וכשתגעה והיתה לו עקת ואומרת
הנו לי את רש"י בכל שעה וכו':] אני ראיתיה ברומי
פרוכת המנדלת בין היכל לק"ק: והיו עליה כמה טיפי דמים
מהזאת פר ושעיר של יה"כ: ופי' אחי ראיתיה כשאמרו להם
עול לבית גכזא והראוס כל אומר המלך: אשכח ההיא איגרתא
דכתיבי בה הלין גזירות דאמרן לעיל:

כז החם קרי להו רובים והכא קרי להו *פרחי
כהונה אמרי אין החם דלא מטו למעבד עבוד'
קרו להו רובים והכא דמטו למעבד עבודה קרי
להו פרחי :

א א"ל רב לחייוא בריה [וכן א"ל רב הונא לרבא
בריה] חשיך תקין נפשך וקדים תקין נפשך
שס ע"ג

כי היכי דלא תרחק תיב וגלי וכסי וקום שטוף
ושחי שטוף ואחית וכשאתה שותה מים שפוך מהן
החם קרי להו רובים ורובים שומרים שס : והכא קרי להו
פרחי אמאי : החם גבי שמירה : דלא מטו למעבד עבודה
[שלא הגיעו לעשות עבודה] כגון פקודים מי"ג [שנה] קרי להו
רובים כלו' כערים : הכא דמטו לכלל עבודה שכל אותם שישים
שס צבית המוקד ראויים לעבודה דנשזיל כך הם ישיים שס כדי
סיהו מזומכים למקר לעבודה ציום עבודתם דכל משמרה
מתקלקת לו' צתי אבות כנגד ו' ימי השבוע ונשצת עובדין כולן
ביחד וקולקים יחד : קרי להם פרחי נקורים שלא הגיעו עדין
לכלל זקנה :

ע' דש"י חשיך תקין וכו' הערב והשכס לנדוק עלמך צבית הכסא שהן
שעות שצכי אדם צבתיים כדי שלא תלטרך להרמיק מן
גמ'
באריות
העיר כלומר למד עלמך שאפילו אינך לריך לכקביך קזק עלמך
לפנות צב' פרקים שלא תלטרך לפנות ציום שצכי אדם מלויים :
תיב וגלי וכו' שנ על הכסא קודם שתגלה עלמך וכשתגמור
כסה עלמך קודם שתקום : שטוף וכו' רחץ הכוס קודם שתשתה
ולא תבלע רוק אפרים וכשתגמור לשותו רחץ הכוס והכניחו נקי
לשותה אפרים : שפוך מהם כדי לכקות הכוס :

בשלשה מקומות פרק ראשון תמיד ריב

ואחר כן תן לתלמידך כדתניא לא ישחה אדם
מים ויחן לתלמידיו אלא א"כ שפך מהם. מעשה
באחד ששחה מים ולא שפך מהם ונתן לתלמידו
ואותו תלמיד אסטנים היה ולא רצה לשחות ומת
בצמא באותה שעה אמרו לא ישחה אדם מים
ויחן לתלמידו א"כ שפך מהם אמר רב אשי
הילכך האי תלמידא דשפיק קמי רביה לית
(ליה) [ביה] משום אפקירותא:

תנן התם איש הר הבי' היה מחזר על כל משמ' ^ס
ומשמר ואבוקות דולקות לפניו וכל משמר כח
שאינו עומד ואומר לו איש הר הבית * שלום עליך
ניכר שהוא ישן חובטו במקלו ורשורת היחה לו
לשרוף כסותו והם אומרים מה קול בעזרה קול בן
לוי לוקה ובגדיו נשרפין שישן לו על משמרתו ר'
אליעזר בן יעקב אומר פעם אחת מצאו את אחי
(אימא) [אמי] ישן ושרפו את כסותו א"ר חייא

אפקירותא קולפא :

איש הר הבית שר כמו אליכס אישים אקרא כל לילה ולילה
היה מקור על כל משמר והיו לו מפתחות הר הבית :
ואבוקות דולקות לפניו וכל משמר בשעה שהיה נא אלל המשמר
כל משמר שאיכו עומד כנגדו ואומר לו שלום עליך כיכר שהוא ישן :
חובטו במקלו מלקהו : והם אומרים מה קול בעזרה אומרים
זה לזה בן לוי לוקה ונשניל כך הוא לועק וכשמע קולו נכאן :

בר אבא כי מטי ר' יוחנן כהא מתני' אמר הכי
אשריה' לראשונים שאפי' על אונם שינה עושין
דין שלא על אונם שינה עאכ"ו:

ב תניא רבי אומר איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם
יאהב את התוכחות שכל זמן שתוכחות

ס

בעולם נחת רוח (בעולם) [באה לעולם] טובה
וברכה (באה) [באיז] לעולם ורעה מסתלקת מן

העולם שנ' *ולמוכיחים ינעם ועליותם תבא ברכת
מליס קא טוב וי"א יחזיק באמונה יתירה שנ' *עיני בנאמני

ארץ וגו' א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן בר
המוכיה את חברו לשם שמים זוכה לפלגו של

מקום שנ' *מוכיה אדם אחרי (חן ימצא ממחליק
לשון) ולא עוד אלא שמושכין (אחריו) [עליו] חוט
של חסד שנ' חן ימצא:

וק"ו על אונם שינה עושין דין דשיכה זו הוא חוסס שאין אדם
יכול להעמיד עלמו שלא ליטן משבחה לו שיכה לעיניו: שלא על

אונם שינה דבר שעושין במתכוין:

[איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם הרבה דברים לריך ל
לאדם לבקור אלא ה"ק איזהו דרך אמת מדרכים הישרים

שיבור לו האדם: וי"א יחזיק באמונה יתירה ישא ויתן עם בני
אדם באמונה ולא יאכה את הנחיות]: לפלגו של מקום להיות

בזלקו של מקום [כלומר בתוך מקילתו]: אדם אחרי המוכיח
יהיה (אחריו) [אחרי כלומר עמי]:

[במ]
אמ
רבר
רבר
דכת
אלא
תפול
נביא
כל
האר
שמו
הן
[גוזם]
להקד
להפס
אבל

ראוהו אחיו

פרק שני

[במשנה אימא תפוח היה נאחזק המונח פנימים שהיו עליו כשלא
מאות כור. ונלם]

אמר רבא גוזמא. השקו את התמיד בכוס כט
של זהב אמר רבא גוזמא. אמר רבי אמי
דברה תורה לשון הבאי דברו נביאים לשון הבאי
דברו חכמים לשון הבאי. דברה תורה לשון הבאי
דכתיב * ערים גדולות ובצורות בשמים בשמים ס"ד דנריכ א
אלא גוזמא. דברו חכמים לשון הבאי הא דאמרן
תפוח והשקו את התמיד בכוס של זהב. דברו
נביאים לשון הבאי דכתיב * (וכל עם הארץ) [ויעלו מ"א א
כל העם אחריו והעם] מחללים בחלילים וגו' ותבקע
הארץ (לקולם) [בקולם] א"ר ינאי בר נחמני אמר
שמואל בג' מקומו' דברו חכמי' לשון הבאי ואלו
הן תפוח גפן ופרוכת [וכו' הני אין התם לא אין
עניות במקום עשירות]:

[גוזמא כלומר מלתא בעלמא הוא דקאי ולא דוקא דמעולם לא
הגיע לשלש מאות כור דמקום המערכה לא היתה יכולה
להחזיק שלש מאות כור: השקו את התמיד וכו' שיהא כוס
להפשיט]: דברה תורה לשון הבאי כא"ס שרובה לקוק דנריו:
אבל התם אין עניות במקום עשירות ולא גוזמא דכל מעשיהם
בעושר ושררה: [ועיין בקולין דף ל' מאור מ']:

לא היו כופתין

פרק רביעי

ג עשרה דברים שאל אלכסנדרוס מוקדון את זקני
 לא הנגב אמר להן *מן השמים לארץ רחוק
 ע"ג או ממזרח למערב אמרו ליה ממזרח למערב תדע
 לב שהרי חמה במזרח הכל מסתכלין בה חמה במערב
 הכל מסתכלין בה חמה באמצע הרקיע אין הכל
 תלים קנ מסתכלין בה. וחכ"א זה וזה שוין כאחת שנ' *כי
 עכ כגבוה שמים על הארץ גבר חסדו על יראיו *כרחוק
 מזרח ממערב ואי חד נפיש לכתוב תרוייהו בההוא
 דנפיש אלא מ"ט חמה באמצע רקיע אין הכל
 מסתכלים בה משום דקאי להדי' ולא כסי ליה
 מידי אמר להם שמים נכראו תחל' או הארץ
 מן השמים לארץ רחיק כלו' איזה רחוק יותר : אמרו לו
 ממזרח למערב רחוק יותר משמים לארץ : תדע שהרי
 חמה במזרח הכל מסתכלין בה חמה באמצע הרקיע אין
 הכל מסתכלין ולמה לפי כשהחמה במזרח או במערב היא
 רחוקה ובשניל שהיא רחוקה יכולים להסתכל בה שאין האורה
 מזקת לעינים אבל [כשהיא] באמצע הרקיע קרובה ואורה
 מזהיר כ"כ שאין יכולין לראות : (בההוא דנפיש יכתוב כרחוק
 מזרח ממערב גבר חסדו על יראיו הרחיק ממנו את פשעיכו כיון
 שמזרח למערב רחוק : ולא כסי ליה מידי לפי שעומד בגובה
 של רקיע ואין שום דבר מאפיל אבל בערבית ושחרית עומד בשפלות
 של רקיע ויש הרים גבוהים שמאפילין כיון השמש והרואים בו :

אמ
 אל
 תח
 וני
 היה
 אור
 מה
 נמי
 הוא
 נימ
 אמר
 חכב
 גבור
 להו
 הש
 אמר
 את
 לית
 מהר
 קודם
 [הרוא
 שעת
 את יל
 ימית

לא היו כופתין פרק רביעי תמיד ריד

אמרו לו שמים נבראו תחלה שני *בראשית ברא ראשית א
אלהים את השמים וגו' אמר להם אור נברא
תחלה או חשך אמרו לו מלה דא לית לה פתרי
ונימרו ליה חשך נבראת תחלה דכתיב *והארץ^ס
היתה תוהו ובוהו וחשך והדר ויאמר אלהים יהי
אור ויהי אור סברי דילמא אתו לשיוולי מה למעלה
מה למטה מה לפנים מה לאחור אי הכי שמים
נמי לא לימרו ליה מעיקרא סברי אקראי בעלמא
הוא [דקא שיוול] כיון דהוה דהדר משיוול סברי לא
נימא ליה דילמא אתו לשיווליה מה למעלה וכו'
אמר להם אי דין מתקרי חכים אמרו לו [איזהו
חכם] הרואה את הנולד אמר להם אי דין מתקרי
גבור אמרו לו [איזהו גבור] הכובש את יצרו אמר
להו אי דין מתקרי עשיר אמרו לו [איזהו עשיר]
השמח בחלקו אמר להם ומה יעביד איניש ויחיה
אמרו ליה ימית עצמו מה יעביד איניש וימות ויחיה
את עצמו אמר להם מה יעשה אדם ויתקבל על
ליה פתרי דבר זה אין לו פותרים : מה למעלה למעלה
מהרקיע שעל ראשי הקיזת : מה למטה מהתהום : מה לפנים
קודם בריאת עולם : מה לאחור מה יהיה אחר שיכלה העולם) :
[הרואה את הנולד המכין מלבו מה שעתיד להיות קורות
שעתידין לבוא וכוזהר מהן : הכובש את יצרו כל לידי עבירה וכנש
את יצרו וכמלט ממנו : השמח בחלקו כמה שנותן לו המקום :
ימית את עצמו ישפיל את עלמו : יחיה את עצמו יגביה את

הבריות אמרו לו (יסני) [יסגא] מלכות ושלטן אמר
[להן] דידי טבא מדידכו ירחם מלכו ושלטן ויעבד
טיבו עם בני אנשא א"ל בימא יאי (למהדר)
[למידר] או ביבשתא אמרו לו ביבשתא דהא כל
נחותי ימא לא מיתבא דעתיהו עד דסליקן לויבשת'
אמר להם אי דין מינייכו חכים טפי אמרו לו בלנא
כחד' שווין דהא כל מלחא דאמרת לן בחדא
פחרנא לך אמר להן מה דין אתרסתון לקבלן

עלמו ומתוך כך יתנו בו הנרות עין רעה ויקאלו בו וימות ולימדוך
קכמים שאדם הרולה שיקיה ישפיל את עלמו וירקמו עליו הנרות
ויקיה שנים הרבה ומגאזה ימכע את עלמו שלא יקלרו ימיו וימות
בלא עתו : יסגא מלכו ושולטן ויתקבלו דבריו ויאהבו אותו
אבל אדם הגיל לדבר עם מלכים ושמים מקנאין בו כני אדם
ומתוך כך שוכאין אותו ואת מעשיו : דידי עדיפא מדידכו קכמתי
גדולה משלכם שאני יועלו עלי טובה שעל ידה יהא מקובל לפני
הנרות ואיזה עליה יקס מלך ושלטון וידבר עמהן תמיד ויעבד
טיבו עם בני העיר כשניל אכשי העיר וידבר עליהם אל מלך שלא
להכביד עולם עליהם ואז יבואו בני העיר לכבדו : בימא יאי
למידר או ביבשתא נאיזה מקום טוב לגור בים או ביבשה השיבו
לו ביבשה : לא מיתבא דעתיהו אין דעתן מיושבת בהן עד
שירדו ליבשה : אי דין מנכון טפי חכים איזה מכס קכס יתיר :
בחדא פחרנא לך כולנא קכמים ואין קכס זה מזה שהרי כולנו
הסכמנו לדעת אחד : אמר להן מה דין אתרסתון לקבלי מה
זה שאמס עומדים נגדי ואיככס מקיקים יראמינו הלא אמס

אמר
מל
כד
אכ
לה
יודע
מגן
ככל
תסת
מקזי
מלך
אמס
כלו
שהב
אף
(אמר)
אולי
קושך
להם
תקע

לא היו כופתין פרק רביעי תמיד רטו

אמרו לו שטנא נצח אמר להון קטילנא לכו בגורת
מלכים אמרו לו שלטן ביד מלכא ולא יאי למלכא
כרב מיד אלביש יתהון לבושין דארגון ושדי מניכא
דדהבא על צואריהון :

אמר להו בעינא למיזל למדינתא אפריקי אמרו ד
לי לא מצית אולת דמפסקי הרי חשך אמר ^ס
להו לא סגי דלא אזלינא אמטו הכי משיילנא לכו

יודעים כי אנחנו הרצים ואתם תקתיכו . אתרסתון לשון תרים
מגן : אמרו ליה שטנא נצח זה איכה רחיה שהרי אתם רואים
נכל יום שהשטן הוא כולק ומטעה בני האדם אף אתם אל
תתמהו על שאנו תקתיכס : אמר להם שוטים אתם שאתם
מפזיקים יראתכס שאם ארלה אהרוג אתכס בגורת מלכים שאני
מלך ואנקש לשאר מלכים שאוהבים אותי שיתנו לי רשות להרוג
אתכס : אמרו לי שולטן ביד מלכא ולא יאי למלכא כזב
כלו' בידך הממשלת לעשות שאתה מלך ושר אבל נכך נקמתנו
שהנשקתנו שלא תעשה עמנו רעה ואין כחה למלך לדבר שקר שב'
אף כי לכדיז דבר שקר (משלי יז) : מיד אלביש יתהון הלכיש
אותם לבושי ארגמן וישם רביד זהב על לוארס :

(אמטו הכי משיילנא וכו' איני מנקש מכס אלא מה אעשה
שאוכל לילך) : [בעינא למיזל רולה אני לילך : לא מצית
אזליח איך יכול ללכת שהרי קושך באמצע הדרך מקום שיש בו
קושך בין ביום בין בליל ואין אדם יכול לעבור אותן הרים : אמר
להם לא סגי דלא אזלינא אמטו הכי משיילנא מה אעביד
תקעתו עלמי ללכת שם אמטו הכי ובגביל שתקעתו בעלמי אני

אלא מאי אעביד אמרו ליה אייתי חמרא לובא
 דפרשי בהכרא ואייתי קבורי דמתני וקטר בהאי
 גיס' דכי אחית נקטת בגויהו ואחית לאתרך עבד
 הכי ואזל מטא להווא מחווא דכוליה נשי בעא
 למעבד קרבא בהדייהו אמרו ליה אי קטלת לן
 אמרי נשי קטל אי קטילנא לך אמרי מלכא דקטלוהו
 נשי אמר להו אייתי לי נהמא אחיין ליה נהמא
 דדהבא אפתורא דדהבא* אמר להו מי אכלו אינשי
 נהמא דדהבא אמרו ליה [אלא אי נהמא בעית]
 שאל לכס עלה מה תקנתי ונאיזה ענין אוכל לענור] : אייתי
 חמרא לובא קמ קמוריס גדולים [ממלרים] שהולכים אף נקטך
 וגם קמ קבורי דמתני מקנליס וקסור ראש הקנל במקום שמתקיל
 הקטך והשאל' בידך מפני שתשוב דרך הקנל. [מתני לשון קנל] :
 מטא להווא מחווא דכולא נשי לא היה נאותו הדרך כי אם
 נשים : בעא למיעבד קרבא רבה לעשות עמהן מלקמה :
 אמרו לו הנשים אי קטלת לן יאמרו נשי קטיל כלו' זו איכה
 גבורה אם תלקס עמנו שהרי אם תהרוג אותנו יאמרו העולם
 שישמעו בדבר נשים הרגו זו איכה גבורה . ואם אנו כהרוג אותך
 יאמרו השומעים כמה גרוע עלך זה שנשים כתקנרו עליו והרגוהו
 מוטב שתמכע את עלמך ואל תלקס עמנו סן תהיה לבו אמר
 להן הריכי שומע לעלתכס ולא אזיק לכס והניאו לי לקס לאכול :
 אייתו ליה נהמא דדהבא אפתורא דדהבא הניאו לו לקס
 של זהב מוכך על שלקן של זהב : אמר להן מי אכלי אינשי
 נהמא דדהבא כלו' וכי מכהג בכאן לאכול לקס של זהב. אמרו

שס"ג

לא היו כופתין פרק רביעי תמיד רטז

לא הוה נהמא באחריוך דשקלית ואחית להכא כי
נפק כתב אבבא דמחוזא אנא אלכסנדרוס מוקדון
[הוייתי] שטיא עד דאחיתי למדינת אפריקי די
נשייא וילפי עצה מן נשייא כי שקיל ואחי יתיב
בהווא מעיינא וקא אכיל נהמא הווי בידיה גלדני
מלוחים בהדי דמחורי להו נפל בהו (רוחא) [רוחא] ע' רש"א
אמר ש"מ האי מעיינא מג"ע קא אתי איבא דאמרי
שקל מההוא מוא טרא באפיה א"ד אידלי כוליה
עד דמטא לפתחא דג"ע רמא קלא פתחו לי בבא
אמרו ליה *זה השער לה' צדיקים יבאו בו אמר מליס קיח

לו אין מכהג זכאן לאכול לקס של זהב אנל זשניל כך שמו זהב
לפניך לאכול שהרי זה פלא לנו שזאת לכאן זשניל אכילתך וכי
לא היה לך לקס לאכול במקומך שכתרקת ממלכותך וזאת עד
כאן ושאלת לקס לאכול לכך כתכנו לך זהב וכסף שסגורים היינו
שזאת בגלל זהב וכסף לכאן : כי נפק כשהיה יולא מן העיר :
כתב אבבא דמחוזא כתב על שער העיר : אנא אלכסנדרוס
הוייתי שטיא הייתי שוטה מזלי לב להנין : עד דאחיתי לכרך
נשייא ולמדוכי קמה : יתיב אההוא מעיינא קאכיל נהמא כדרך
בני אדם שיושדים על המעיין ואוכלין שס לקס וכשרולי לשמות
שותים] : גלדני מלוחים דגים מלוקים : בהדי דמחורי זעוד
שהיו רוקלים זמים כדי להסיר מליקתה : נפל בהו רוחא זא
רוק מהמעין והקיה הדגים : טרא באפיה לקס מהמים וכתן על
סכיו : אידלי כוליה הלך דרך משיכת המעיין ללד מעלה עד

להו אנא מלכא אנא מחשב חשיבנא הכו לי מודו
והכו ליה גלגלתא חדא אתא תקליה לכוליה כספא
ודהבא דיליה כהדיה ולא הוה תקיל אמר להו
לרבנן מאי האי א"ל גלגלתא דעינא דבשרא ודמא
דלא שבע אמר להו ממאי דהכי הוא דלא שבע
אמרו ליה שקול קליל עפרא כסייה ולא לתר תקל

דכתיב *שאול [ואבדון לא תשבענה] וגו':

ושלי כו

ה תנא דבי אליהו גיהנם (יש) למעלה מן הרקיע
וש אומרים לאחורי הרי חשך:

ה

שס

(תניא דבי) [תנא] ר' חיוא כל העוסק בתורה
בלילה שכינה כנגדו שני (*שויתי ה' לנגדי

שס

תלים סו

איכא נ תמיד ואומר) *קומי רוני בלילה וגו' נכח פני ה'.
א"ר אלעזר א"ר חנינא ת"ח מרבים שלום בעולם
ישע' כד שנא' *וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך וגו':

שהגיע למקום יציאתו: אנא מלכא אנא וקסונו אכא תכו לי דבר
אחד מן עזן הואיל ואיככם רוני' לפתוק לי שער: גלגלתא
חדא גלגל של עין של אדם דוגמה שלא שבעה עיני לראות:
לא שבע עין האדם לא ישבע מלכנוס ממון עד שמת ויתכסה
בעפר: שקיל קליל עפרא וכו' קק מעט עפר וכסהו ותמלא
משקלו: דכתיב שאול ואבדון לא תשבענה ועיני אדם לא
תשבענה:

יש גיהנם למעלה מהרקיע והן הקיות המזיעות על ראש
רשעים כדכתיב על ראש רשעים יסול וי"א לאחורי הרי חושך:

מת
ממו
מקי
שא
דבר
את

מת
רבי
אב
לו
הדי
וכד
קש
בפי